

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W 2012 R.

8. Wybrane problemy działalności informacyjnej biblioteki

8.1. Działalność czytelnia, wykorzystanie zbiorów podręcznych; usługi informacyjne Biblioteki (kto korzysta; ogólna liczba informacji)

W 2012 roku - podobnie jak w latach ubiegłych - nie zaszły istotne zmiany w prowadzeniu działalności informacyjnej. Tradycyjnie już realizacja usług informacyjnych prowadzona jest w oparciu o zbiory biblioteczne - drukowane i w postaci elektronicznej - oraz zasoby sieci Internet. Na warsztat informacyjny składają się: księgozbiór podręczny, czasopisma, katalogi, kartoteki (regionalna, lokalna, osobowa, zagadnieniowe, serii wydawniczych, motywów literackich, tekstów obcojęzycznych, recenzji literackich i filmowych), dokumenty życia społecznego, teczki wycinków prasowych, bibliografie regionalna i lokalna oraz zestawienia bibliograficzne na różne tematy. Biblioteki stanowią centrum informacyjne, edukacyjne, kulturalne, umożliwiając dostęp do aktualnych źródeł informacji.

Nowe usługi w bibliotekach

Działalność informacyjna biblioteki realizowana jest głównie w czytelniach. Czytelnie tracą jednak swą dawną funkcję. Maleje zainteresowanie zbiorami popularnonaukowymi z księgozbioru podręcznego ze względu m.in. na powszechny i bezpłatny w bibliotekach dostęp do Internetu. Czytelnicy niechętnie korzystają ze zbiorów na miejscu; wolą wypożyczenia do domu lub kserowanie. W związku z tym coraz więcej bibliotek przemieszcza zbiory czytelnia do wypożyczalni lub udostępnia je zainteresowanym czytelnikom na zewnątrz na krótkie terminy (weekendy); w ten sposób nie wypożycza się słowników, encyklopedii, wydawnictw albumowych i księgozbioru regionalnego. Pomieszczenia czytelni wykorzystywane są do głośnych czytań i spotkań z rówieśnikami, lekcji bibliotecznych oraz wszelkiego rodzaju konkursów i imprez kulturalnych, w tym m.in. spotkań w ramach Dyskusyjnych Klubów Książki. Czytelnie w coraz większym stopniu przeobrażają się w nowoczesne centra informacji, gdzie tradycyjne nośniki informacji i tradycyjne metody pracy z czytelnikiem są niewystarczające. Pracownicy bibliotek coraz częściej służą pomocą przy korzystaniu z komputera, drukarki, przy wyszukiwaniu informacji w Internecie. Poprzez strony internetowe bibliotek czytelnicy korzystać również mogą z usług „zapytaj bibliotekarza” oraz „e-dezyderatka - propozycje czytelników”. Ponadto we współpracy z urzędami miast czytelnie niektórych bibliotek wielkomiejskich (np. MBP Żory) prowadzą usługę „Przystanek Praca”, w ramach której bezrobotni i poszukujący pracy mogą poszukiwać ofert pracy w Internecie oraz bezpłatnie napisać i wydrukować dokumenty aplikacyjne.

Z usług czytelni najczęściej korzystają osoby uczące się i studiujące, zarówno w trybie stacjonarnym, jak i zaocznym. Znaczną część użytkowników czytelni stanowią emeryci, którzy korzystają głównie z czasopism. W 2012 roku liczba wypożyczeń na miejscu wyniosła łącznie 3 103 975 woluminów, w tym książek 1 447 486 i 1 656 489 woluminów czasopism.

W 2012 roku zaobserwować można było duże zainteresowanie czytelników Internetem. Ilość użytkowników Internetu wzrosła zdecydowanie w momencie zniesienia opłat, dzięki środkom przekazanych bibliotekom przez Fundację Orange w ramach projektu **Akademia Orange dla Bibliotek**.

Biblioteki „on-line”

Stała komputeryzacja kolejnych placówek daje możliwość uzyskania szybkiej informacji o zbiorach własnych i innych bibliotek (OPAC). Ponadto poprzez Internet można przeszukiwać katalogi różnych bibliotek i różnorodne bazy bibliograficzne. Bezpłatną usługą oferowaną w coraz większej liczbie bibliotek jest dostęp do Systemu Informacji Prawnej LEX, Legalis oraz Lex Polonica Maxima. W czytelniach bibliotek miejskich dostępny jest zbiór wydawnictw prawnych (Dziennik Ustaw, Monitor Polski, Polskie Ustawy, Prawo Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, Zbiór Prawa Podatkowego). **Aktualizowane na bieżąco** biblioteczne strony internetowe - których jest coraz więcej - są kolejnym narzędziem w przekazywaniu informacji. Użytkownik ma możliwość, bez wychodzenia z domu, sprawdzenia ostatnich nabytków, godzin otwarcia placówek, propozycji usług i imprez. O tych ostatnich może się także dowiedzieć za pośrednictwem **newsletterów**, rozsyłanych przez biblioteki (np. MBP Piekary Śląskie).

Czytelnicy poszukują słowników tematycznych i trudniej dostępnych pozycji o regionie. W 2012 roku udzielono łącznie 1 857 073 informacji bibliotecznych i bibliograficznych, w tym sporządzono 31 325 kwerend. Tematyka kwerend była

różnorodna. Były to m.in.: Polaków portret własny, kreacja wizerunku młodzieży, znaczenie marketingu politycznego w Polsce, wpływ szkoleń na efektywność pracy, motyw rodziny i domu w literaturze i sztuce. Wiele bibliotek (np. MiPBP Będzin, MBP Jastrzębie-Zdrój, MBP Piekary Śląskie, MiPBP Zawiercie, MBP Żory) prowadziły szeroką działalność edukacyjną w zakresie informatyzacji, organizując warsztaty komputerowe i informatyczne dla dzieci oraz seniorów „Komputer 50+”. Pozwoliły one na zdobycie praktycznych umiejętności związanych z korzystaniem z nowych technologii. Najczęściej poszukuje się informacji z takich dziedzin wiedzy jak: literatura, bankowość, ekonomia, zarządzanie, historia, prawo, sztuka, psychologia, socjologia, pedagogika, technika, turystyka, wiedza o regionie. W działalności informacyjnej bibliotek coraz częściej wykorzystywane są: GG, skype, Facebook, Nasza klasa, Twitter, blogi.

Niezmiennym zainteresowaniem wśród użytkowników cieszyła się **informacja turystyczna**. Poszukiwano informacji o agroturystyce, hotelarstwie, organizacji wycieczek. Często korzystano z przewodników turystycznych po Polsce, Europie i świecie.

Wciąż dużą popularnością cieszyła się **tematyka regionalna** (historia, kultura, architektura lokalna). Wyodrębnione z księgozbioru publikacje, dokumenty życia społecznego, teczki wycinków prasowych, zestawienia bibliograficzne, kartoteki lokalne, bibliografie regionalne stanowiły cenną pomoc dla czytelników.

8.2. Bibliografie regionalne i lokalne

W 2012 roku biblioteki publiczne woj. śląskiego kontynuowały - bądź opracowywały samodzielnie lub we współpracy - bibliografie swojej miejscowości bądź regionu. Ich głównym celem jest zaspokajanie potrzeby bieżącej, aktualnej i wieloaspektowej informacji o mieście lub powiecie.

- W Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w **Będzinie** kontynuowane były prace nad elektroniczną bazą danych Bibliografii gmin powiatu będzińskiego, tworzoną w programie MAK w formacie MARC21, która zawiera 7 936 rekordów. Baza bibliografii za lata 1970-1980 liczy 447 opisów zeskanowanych artykułów. Od stycznia 2009 roku baza dostępna jest w katalogu on-line Biblioteki.
- W Książnicy Beskidzkiej w **Bielsku-Białej** trwały prace redakcyjne związane z przygotowywaniem materiałów do 15 tomu Bibliografii Bielska-Białej i powiatu bielskiego za lata 2009-2010.
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Bytomiu** posiada retrospektywną Bibliografię Bytomia za lata 1989-2001, dostępną na stronie internetowej Biblioteki, w wersji papierowej za lata 1989-1998 oraz w wersji elektronicznej za lata 2000-2001 (w formacie pdf na nośniku CD). Materiały do Bieżącej Bibliografii Bytomia za lata 2007-2011 dostępne są w formie tradycyjnej kartoteki. W 2012 roku tworzone kartoteki Bibliografii Bytomia za rok 2011 i 2012. Trwały prace nad przygotowaniem w systemie PROLIB M21 rekordów do Lokalnej Kartoteki Wzorcowej dotyczącej osób lub instytucji.
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Chorzowie** na bieżąco opracowywała Bibliografię Chorzowa i udostępniała ją na swojej stronie internetowej. Baza na koniec grudnia liczyła 18 008 rekordów bibliograficznych i zawiera opisy książek, artykułów z czasopism regionalnych, lokalnych i dokumentów życia społecznego. Trwają prace mające na celu uzupełnienie zebranych wcześniej danych.
- Biblioteka Miejska w **Cieszynie** kontynuowała tworzenie komputerowej bazy danych Silesiana, zawierającej 46 807 opisów bibliograficznych, dostępnej w formie tradycyjnej oraz - od 2006 r. - w Internecie na stronie Biblioteki. Bazę można przeszukiwać za pomocą wyszukiwarki FIDKAR. Kartoteki (osobowa i przedmiotowa) dostępne są w czytelni w formie tradycyjnej.
- W Miejskiej Bibliotece Publicznej w **Czeladzi** kontynuowano tworzenie kartoteki komputerowej zawierającej opisy bibliograficzne druków zwartych, dokumentów życia społecznego i artykułów z bieżących numerów czasopism. Materiały dotyczące Czeladzi za lata 2009-2012 są dostępne wyłącznie w czytelni.
- Biblioteka Publiczna w **Częstochowie** ukończyła prace nad Bibliografią Historii Regionu Częstochowskiego: pogranicze małopolsko-wielkopolskie na przestrzeni dziejów. Praca skierowana została do recenzji w Instytucie Historii Akademii Jana Długosza. Ukończono również prace nad bibliografią bieżącą za lata 2008-2010. W opracowaniu znajduje się bibliografia retrospektywna regionu do roku 1945.
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Dąbrowie Górniczej** kontynuowała prace nad Bibliografią Dąbrowy Górniczej XIX i XX wieku w formie bazy komputerowej, w programie MAK 4.3. Baza zawiera opisy katalogowe książek, artykułów z czasopism, druków ulotnych, dokumentacji fotograficznej i filmowej oraz działalności kulturalno-oświatowej MBP. Na koniec 2012 roku stan bazy wyniósł 5 669 rekordów.
- **Powiatowa** Biblioteka Publiczna w **Gliwicach** wprowadziła do bazy komputerowej w programie PATRON opisy bibliograficzne artykułów z czasopism lokalnych powiatu gliwickiego za rok 2012. Trwały prace związane z ewidencją ok. 2000 jedn. inw. dokumentów życia społecznego. Ich uporządkowany zbiór jest przygotowany do opracowania elektronicznego, które planowane jest na 2013 rok.
- Biblioteka w **Imielinie** opracowała Bibliografię miasta Imielin za lata 1995-2010, która dostępna jest na miejscu

w bibliotece, w postaci maszynopisu. Rejestruje 113 pozycji bibliograficznych publikacji zwartych i artykułów z czasopism lokalnych oraz regionalnych, uzupełniona o indeksy osobowy i rzeczowy.

- Miejska Biblioteka Publiczna w **Jastrzębiu-Zdroju** kontynuowała prace nad retrospektywną Bibliografią Miasta Jastrzębie-Zdrój za lata 2006-2010. Na koniec roku Bibliografia liczyła 3 200 opisów dokumentów zwartych i ciągłych o zasięgu lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim. Biblioteka prowadziła także prace nad Bibliografią bieżącą miasta Jastrzębie-Zdrój za 2011 rok, która dostępna jest w formie pliku pdf oraz maszynopisu.
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Jaworznie** kontynuowała prace nad bibliografią powiatu grodzkiego, tworzoną w systemie SOWA2 TEXT, i dostępną w formie kartoteki elektronicznej na stronie WWW biblioteki.
- Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w **Lublińcu** kontynuuje prace nad wprowadzaniem do bazy w programie SOWA2/MARC21 zgromadzonych i opracowanych materiałów, głównie z czasopism lokalnych i regionalnych dotyczących miasta i powiatu. Na koniec 2012 roku baza liczyła ok. 250 rekordów.
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w **Łaziskach Górnych** kontynuowała kartotekę zagadnieniową dotyczącą miasta. Źródłem informacji są artykuły z gazet lokalnych i regionalnych. Nadal nie podjęto prac nad bibliografią powiatu mikołowskiego.
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Mikołowie** rozpoczęła wprowadzanie opisów bibliograficznych dotyczących miasta z kartoteki do bazy w systemie PROLIB, dzięki czemu dane można wyszukiwać poprzez katalog OPAC. Obecnie baza liczy 500 pozycji bibliograficznych i zawiera opisy dokumentów zwartych, artykułów z czasopism i map. Jej zasięg chronologiczny obejmuje lata 1980-2012. W 2013 roku Biblioteka planuje zakup modułu Bibliografia, co pozwoli przenieść opisy bibliograficzne i utworzyć nową bazę danych.
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Mysłowicach** nie prowadziła prac nad bibliografią powiatu grodzkiego. Kontynuowano kartotekę zagadnieniową miasta Mysłowice, zawierającą opisy artykułów z czasopism lokalnych i regionalnych dotyczących miasta.
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w **Myszkowie** kontynuowała prace nad Bibliografią powiatu myszkowskiego za lata 2003-2004. Do bazy komputerowej w systemie bibliotecznym SOWA2/MARC21 wprowadzono opisy bibliograficzne z lokalnego tygodnika powiatowego Gazeta Myszkowska (za I półrocze 2004 r.). Stan bazy na koniec grudnia 2012 r. wyniósł 13 254 rekordy bibliograficzne.
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Piekarach Śląskich** prowadziła kartotekę powiatu grodzkiego za lata 2003-2005 w postaci tradycyjnej oraz za lata 2006-2008 w Wordzie. Obejmują one opisy bibliograficzne artykułów z czasopism lokalnych dotyczące miasta. MBP w 2011 roku zakupiła moduł „Bibliografia” w systemie MATEUSZ i planuje komputerową rejestrację swojej bibliografii.
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w **Raciborzu** na bieżąco uzupełniała zestawienie pn. Bibliografia Raciborza w komputerowym programie bibliotecznym PATRON 3.07
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Radzionkowie** kontynuowała prace nad Bibliografią miasta Radzionkowa za lata 2002-2005. Wybór piśmiennictwa, której wydanie zaplanowano na rok 2013. Opracowano materiał za lata 2002-2004 w formie kartoteki.
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Rudzie Śląskiej** opracowała Materiały do bibliografii adnotowanej wydawnictw zwartych dotyczących Rudy Śląskiej za rok 2010. Jest to zestawienie liczące 21 pozycji bibliograficznych.
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w **Rybniku** kontynuowała tworzenie w systemie PROLIB M21 w module BIBLIOGRAFIA M21 bazy bibliografii regionalnej, liczącej na koniec roku 3 233 rekordy. W 2012 roku dokonano modyfikacji w opisach (słowa kluczowe, hasła przedmiotowe).
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Siemianowicach Śląskich** kontynuowała tworzenie kartoteki komputerowej, zawierającej opisy bibliograficzne dokumentów życia społecznego i artykułów z aktualnych i archiwalnych numerów periodyków lokalnych, liczącej na koniec roku 18 474 opisy. Tworzona jest też tradycyjna kartoteka zagadnieniowa „Siemianowice Śląskie w prasie”.
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Sosnowcu** kontynuuje kartoteki lokalną miasta i osobową dotyczącą twórców zagłębiowskich.
- W Miejskiej Bibliotece Publicznej w **Świętochłowicach** na bieżąco gromadzono opisy bibliograficzne dotyczące miasta i udostępniano je w formie tradycyjnej kartoteki. Trwają prace nad zmianą formy bibliografii.
- W Miejskiej Bibliotece Publicznej w **Tarnowskich Górach** zakończono prace nad opracowaniem materiałów do 4. tomu bibliografii Tarnowskie Góry. Bibliografia miasta i powiatu za lata 2010-2011. Obecnie sporządzane są indeksy. Wydanie Bibliografii planowane jest na sierpień 2013 roku.
- W Miejskiej Bibliotece Publicznej w **Tychach** kontynuowano prace przy zbieraniu i opracowaniu t. 3 Bibliografii Tychów za lata 1997-2000, wykorzystując w tym celu program PROMAX. Planowane jest wydanie tej Bibliografii w formie kodeksu wraz z płytą CD.
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Ustroniu** prowadzi kartotekę wycinków prasowych dotyczących miasta.
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w **Wodzisławiu Śląskim** kontynuuje tworzenie Bibliografii Wodzisławia

i powiatu wodzisławskiego w programie komputerowym SOWA2, rejestrując artykuły z prasy lokalnej i regionalnej. Swym zasięgiem chronologicznym Bibliografia obejmuje okres od 2000 roku i jest systematycznie uzupełniana. Dostępna jest poprzez stronę internetową Biblioteki. Do końca 2012 roku liczyła 3000 rekordów bibliograficznych.

- Miejska Biblioteka Publiczna w **Zabrzu** kontynuowała kartotekę lokalną miasta, liczącą obecnie ok. 12 000 opisów bibliograficznych dokumentów zwartych, artykułów z czasopism, map i dokumentów multimedialnych i na bieżąco uzupełnianą. Ponadto kontynuowane są prace w programie komputerowym PROMAX w module „Bibliografia”. Baza ta na koniec 2012 roku liczyła 2 217 opisów. Wprowadzone opisy dotyczą głównie bibliotek i czytelnictwa, szlaku zabytków techniki, muzealnictwa i sportu.
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w **Zawierciu** kontynuowała prace nad opracowaniem Bibliografii Zawiercia i powiatu zawierciańskiego. Do końca roku zebrany został materiał za lata 60. Wydanie Bibliografii, planowane na koniec 2013 roku, sfinansuje Starostwo Powiatowe w Zawierciu.
- Miejska Biblioteka Publiczna w **Żorach** pod koniec 2012 roku wydała drukiem Bibliografię miasta Żory: 2007-2011, która liczy blisko 7 000 pozycji bibliograficznych. Zawiera opisy artykułów z prasy lokalnej, druki zwarte, mapy, plany oraz dokumenty niepublikowane. Uzupełniona jest adnotacjami oraz indeksami: autorskim i przedmiotowym. *Bibliografia* [...] dostępna jest także on-line na stronie internetowej Biblioteki. Stan na koniec roku 2012 w komputerowej bibliografii lokalnej liczył 14 140 rekordów.
- Żywiecka Biblioteka Samorządowa w **Żywcu** kontynuowała prace nad bibliografią regionalną w programie LIBRA2000/MARC21, tworzoną na podstawie kartoteki regionalnej liczącej ok. 2 800 opisów. Ponadto, podobnie jak w latach poprzednich, kontynuowano prace nad bibliografiami zawartości periodyków poświęconych sprawom miasta i Żywiecczyny, takich jak: Gronie, Kalendarz Żywiecki, Nad Solą i Koszarawą.
- Biblioteka Publiczna Gminy **Kłobuck** nie podjęła prac nad bibliografią swojego powiatu.
- Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w **Pszczynie** w 2012 roku kontynuowała tworzenie kartoteki Bibliografii miasta i powiatu pszczyńskiego za lata 2002-2012. Na jej podstawie tworzona jest baza komputerowa bibliografii powiatu. Wprowadzono 2 917 opisów bibliograficznych do programu PATRON 3.
- Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w **Siewierzu** tworzy katalog zbiorów regionalnych pn. Severiana, który na koniec roku liczył 599 rekordów. Powstaje w oparciu o komputerowy katalog zbiorów.
- Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w **Szczekocinach** prowadziła kartotekę lokalną w postaci tradycyjnej, dotyczącą swojej Gminy.

